

Kerkuilenseizoen 2004 regio IJzer en Polder : de sprong voorwaarts

Het jaar 2004 zal in de analen van De Kerkuil geboekstaafd staan als een echt 'boerejaar'. Terwijl we de laatste jaren wat bleven hangen en vorig jaar zelfs een daling kenden van het aantal broedgevallen, konden we dit jaar een serieuze sprong vooruit noteren. Het totaal aantal binnen de regio IJzer en Polder werd zomaar eventjes verdubbeld : van zeven naar veertien ! Bovendien waren er nog drie tweede broedsels in het najaar, wat het totaal aantal broedgevallen bracht op zeventien.

In drie gemeenten, Veurne, Lo-Reninge en Diksmuide, vonden we telkens vier broedkoppels, in Alveringem twee. Jammergenoeg bleven De Panne, Koksijde en Nieuwpoort kerkuilenloos, in elk geval achterhaalden we geen broedgevallen. Volgend jaar beter. Door de oprichting van het Regionaal Landschap IJzer en Polder breiden we ons werkingsgebied uit : ook in Houthulst en Kortemark begeleiden we de kerkuilenwerking (in samenspraak met de kerkuilenregio Mandel en Houtland).

Het succesverhaal in 2004 is natuurlijk grotendeels toe te schrijven aan een goed muizenjaar in de polders. Een gemiddelde van 4,14 pulli per nest is het hoogste aantal tot nu toe. Weliswaar is dit gemiddelde maar berekend op een beperkt aantal gecontroleerde broedgevallen (zeven) maar ook het provinciaal gemiddelde 3,73 pulli, ook een record, wijst in de richting van een uitstekend muizenjaar. Daarnaast waren er ook de tweede broedsels, wat we ook niet elk jaar meemaken. Twee legsel mislukten, één in de fase van de eieren (Leisele), een ander wanneer ze nog kleine jongen hadden (Houtem). Maar in De Moeren waren er in oktober, net zoals in juni, vier mooie pulli aanwezig. Vorig jaar had dit koppel slechts twee pulli. Dit jaar dus acht. Zo kun je zien dat de kerkuil in staat is om in goede muizenjaren zeer veel jongen te produceren. Hopelijk kan dit surplus aan jonge kerkuilen de gevaren van het verkeer en de winter overleven.

Naast deze hoofdreden spelen natuurlijk ook andere factoren mee. Vooreerst hebben we twee nieuwe kernen, namelijk in Alveringem en Lo-Reninge, die de regionale kerkuilenwerking hebben komen versterken. In Leisele (Alveringem) bijvoorbeeld werd, bij het op zoek gaan naar nieuwe locaties om kerkuilenbakken te plaatsen, een oude kerkuilenbak van de Uilenwerkgroep van de Kustpolders ontdekt. De bak was sedert z'n plaatsing begin jaren negentig constant bezet maar was nog niet ontdekt. Op een andere locatie te Leisele werd de tot kerkuilenbak omgebouwde stembusbak, na vijf jaren holenduiven, uiteindelijk bezet door een kerkuilenkoppel. In augustus en december werden nog een aantal nieuwe kerkuilenbakken geplaatst. Het grondgebied van Alveringem is zeer uitgestrekt, ongetwijfeld komen er de volgende jaren nog nieuwe broedgevallen aan het licht. In Lo-Reninge was er reeds heel wat pionierswerk verricht door Jan Swertvaegher en kon de nieuwe kern hiervan reeds de vruchten plukken. De twee nieuwe kerkuilenlocaties, Reninge en Pollinkhove, zijn beiden gelegen in de IJzervallei, een corridor die we de volgende jaren zeker verder zullen bewerken. De kerkuilenbak in Pollinkhove versloeg zelfs alle records door binnen de twee maanden na het ophangen (5 maart 2004) reeds een broedkoppel te huisvesten, ondanks het feit dat de kerkuilenbak zowel vanbinnen als vanbuiten werd geölied. De nood was er dus hoog. In Lo werd, na een

inactiviteit van drie jaar, terug gebroed, met een prachtig zomernest van vijf pulli tot gevolg. Een jarenlang broedgeval te Lo werd onderbroken. Het vrouwtje dat we in 1999 ringden en vorig jaar nog controleerden op het nest, werd broedend teruggevonden bij onze burens te Oostvleteren op een nest van 7 pulli. In mei werd wel nog een gekwetste kerkuil teruggevonden net voor de dreef van de boerderij. Helaas was hij te uitgeput om nog te worden gered. In ieder geval bleef de locatie dit jaar onbezet.

De zoektocht naar nieuwe medewerkers in Diksmuide leverde ook een nieuw broedgeval op. Lokale bewoners meldden dat een kerkuil zat te broeden in een holte achter een verzamelbak van het regenwater van een Diksmuidse kerk. De uitvliegende jongen waren een ware attractie voor de omwoners van de verlichte kerk. In Pervijze vonden we bij onze controle in juni een pak braakballen in een schuur. Groot was onze verbazing toen we geen kerkuilen vonden in onze bak maar wel een kauwennest. Ons vermoeden ging dan maar naar een roestplaats alhoewel de hoeveelheid braakballen toch meer naar een broedgeval wees. De locatie was ondertussen verkocht en het duurde een tijd voordat we de nieuwe eigenaars konden contacteren. Deze hadden ondertussen een jonge, totaal uitgeputte, kerkuil gevonden. Ze contacteerde nog een medewerker van ons Vogelopvangnetwerk om 'een uil' te melden maar na enkele uren was die reeds overleden. De medewerker kwam niet meer ter plaatse en wist dus niet dat het hier om een kerkuil ging. In oktober volgde een nieuw contact met de eigenaars. Er werd bevestigd dat het hier wel degelijk om een broedgeval ging : het dode kerkuilenjong maar ook de altijd in en uit de schuur vliegende ouders. De nestruimte bevond zich in een ruimte tussen de muur en het metalen gebinte, een tweetal meter boven de kerkuilenbak maar niet zichtbaar op het niveau van de nestbak. Bij een controle in oktober zat één kerkuil in deze ruimte en één in de kerkuilenbak, met één kauw in de inlooppijp.

In het vorig nummer kon je reeds ons ervaringen lezen bij het ontdekken van het 'nieuwe' broedgeval in een historische hoeve te Beauvoorde. Merkwaardig was dat het koppel onze kerkuilenbak al jaren links liet liggen en resoluut bleef kiezen voor de ruime, hoge en veilige broedruimte in de toren. Een tweede vastgesteld broedgeval werd ontkend in 's Heerwillems te Veurne. Op een verlaten boerderij werden op de zolder door twee waarnemers jonge kerkuilen ontkend. Persoonlijk was ik er ook getuige van dat een kerkuil zat te roesten op de zolder van het verlaten woonhuis. Hij liet zich gewillig fotograferen en sprong pas na enige tijd in een opening van een afgevalen dakpan. Vervolgens vloog hij naar de schouw om met een sprongetje terug in z'n nestruimte te springen. Kort nadien konden we 's nachts nog het koppel bewonderen tijdens een korte 'balts-pirouette'. We werden eveneens getraakteerd met luide schreeuwen en bezoekjes enkele meters boven ons hoofd. Blijkbaar waren wij de attractie geworden in plaats van andersom.

Volgend jaar gaan we op de ingeslagen weg verder. Dit betekent goede organisatie van de controles per gemeente, nachtelijke observaties van locaties, zoeken naar nieuwe kerkuilen via het afspelen van de baltsroep in de late winter en natuurlijk het verder ophangen van kerkuilenbakken op goede locaties. Het zal natuurlijk niet eenvoudig zijn om onze record van dit jaar te evenaren, laat staan te verbeteren, maar we weten in ieder geval de we 'goed bezig zijn'.

□ Gecontroleerde broedgevallen : 7

- De Moeren
- De Moeren (2de broedsel)
- Keiem
- Leisele I
- Reninge
- Pollinkhove
- Lo

□ Vastgestelde broedgevallen : 7

- Veurne / 's Heerwillems
- Houtem/Graeyaert
- Beauvoorde
- Diksmuide
- Noordschote
- Leisele II
- Pervijze

□ Mislukte broedgevallen : 3

- Kaaskerke
- Leisele II (2de broedsel)
- Houtem / Graeyaert (2de broedsel)

□ Totaal aantal broedgevallen : 14 + 3 (2de broedsel) = 17 broedgevallen

□ Aard broedgevallen

- Schuur boerderij (nestbak) → 11 65 %
- Schuur boerderij → 1
- Toren boerderij → 1
- Woning boerderij (oversteek) → 1
- Kerk → 1
- Schouw boerderij → 2

□ Reproductie

▪ Pulli/nest	1	2	3	4	5
▪ Aantal nesten	0	0	1	4	2
▪ Totaal pulli	→	29 pulli			
▪ Gemiddelde	→	4,14 pulli			

□ Controleplaatsen

- Broedgeval → 14 13,48 %
- Aanwezig/verse sporen → 3 2,88 %
- Holenduiven / kauwen e.a . → 23 22,12 %

▪ Steenmarter	→	3	2,88%
▪ Niks	→	61	58,64%
Totaal	→	104	
Bezettingspercentage	→	16,36 %	

□ Detail broedgegevens

Plaats	Datum	Eerste ei	Eieren	Onbevruucht	Verloren	Pulli
<i>Reninge</i>	23 juni	4 april				5
<i>De Moeren</i>	28 juni	9 april				4
<i>Keiem</i>	28 juni	26 maart				3
<i>Leisele I</i>	6 juli	16 april		1		4
<i>Pollinkhove</i>	23 aug.	< 29 mei				4
<i>Lo</i>	25 sept.	7 juli				5
<i>De Moeren</i>	9 okt.	4 aug.			1	4
<i>Leisele 1I</i>	25 sept.		4	1	3	0
<i>Houtem/Graeyaert</i>	5 okt.		5		5	0

Plaats	Ringnummer	Leeftijd	Gewicht
<i>Reninge</i>	H 32383	46 d	258 gr
	H 32384	43 d	286 gr
	H 32385	45 d	292 gr
	H 32386	48 d	319 gr
	H 32387	51 d	307 gr
<i>De Moeren</i>	L 35810	47 d	320 gr
	L 35811	51 d	329 gr
	L 35812	49 d	377 gr
	L 35813	51 d	360 gr
<i>Keiem</i>	L 35814	60 d	326 gr
	L 35815	54 d	308 gr
	L 35816	64 d	358 gr
<i>Leisele I</i>	L 35817	50 d	333 gr
	L 35818	52 d	348 gr
	L 35819	49 d	359 gr
	L 35820	40 d	339 gr
<i>Pollinkhove</i>	L 35821	> 56d	445 gr
	L 35822	> 56 d	333 gr
	L 35823	> 56 d	340 gr
<i>Lo</i>	L 35824	49 d	358 gr
	L 35825	43 d	422 gr
	L 35826	42 d	395 gr
	L 35827	47 d	382 gr
<i>De Moeren</i>	L 35830	34 d	
	H 32394	< 24 d	
	L 35831	< 24 d	
	H 32395	28 d	

Globaal overzicht aantal broedgevallen per gemeente 1998-2004

<i>Gemeente</i>	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Veurne</i>	2	2	5	4	4	3	4 (+2)
<i>Nieuwpoort</i>							
<i>Diksmuide</i>				1	3	2	4
<i>De Panne</i>		1					
<i>Koksijde</i>					1		
<i>Alveringem</i>							2 (+1)
<i>Lo-Reninge</i>	1	1		2	1	2	4
<i>Kortemark</i>				1			
<i>Totaal</i>	3	5	5	8	9	7	14 +(3)

Kris Degraeve

5 pulli te Reninge (juni 2004)

4 pulli in De Moeren (juni 2004)

Opnieuw 4 pulli in De Moeren (oktober 2004)

Steven Verlinde en Eric Niville (foto) monteren samen met Antoon Ternier een kerkuilenbak te Hoogstade (augustus 2004)

Voorraad muizen en jonge rat (zonder kop) te Keiem

4 pulli te Leisele (juli 2004)